

DIEVIŠKOJO ŽODŽIO KENOZĖ

Recenzijos vietoje

ANTANAS MACEINA

Praėjusiais metais pasirodė kun. Antano Rubšio knyga **RAKTAS I NAUJAJI TESTAMENTA** (Putnam 1978, I t. 394 p.), išleista serijoje "Krikščionis gyvenime" (Nr. 16) ir norinti bent iš dalies užpildyti egzgetinės mūsų literatūros spragą, nes "esame ne tik neturtingi raštija apie Dievo žodį, bet ir atsilikę nuo kitų krikščioniškųjų tautų" (p. 10). Šventraščio tyrinėjimai, tokie gaustūs, kaip rodo knygoje esančios išnašos, vokiečių ir anglų kalbomis, mums yra beveik nežinomi. Tuo tarpu tai šie tyrinėjimai yra atskleidę tikrąjį Naujojo Testamento pobūdį: Naujasis Testamentas yra "ypatinga knyga" (p. 15), todėl "sudėtingesnė, negu daugelis kitų knygų" (t.p.). Jis yra, "iš paviršiaus žiūrint, kaip ir kiti žmonių raštai" (t.p.), vadinasi, tikėjimo dalykas, nebepristatantis jokiam mokslui. *Mokslo ir tikėjimo susitikimas Naujojo Testamento puslapiuose kaip tik ir sudaro jo ypatingumą.* Kun. A. Rubšio uždavinys buvo šį ypatingumą atskleisti ir savo studija Naujajį Testamentą tarsi "atrakinti", kad galėtume pažvelgti į jį toki, koks jis iš tikrųjų yra.

Imdamasis nūn rašyti apie šią kun. A. Rubšio knygą, norėčiau būti suprantas iš pat pradžių: nesu nei egzgetas, nei iprastine prasme teologas. Tai reiškia: negaliu šios knygos nei vertinti egzgetės mokslo šviesoje, nei jos išvadų derinti su Bažnyčios patvirtintais ir šventraščių apskritai. Kodėl tad apie ją kalbu? Ogi todėl, kad ji man atrodo esanti didžiulis svarbos religijos filosofijai, būtent: kun. A. Rubšio studija patvirtina ir praplečia Dievo kenozės sampratą. Jau anksčiau esu minėjęs (plg. Religijos filosofija, I, 297-319; "Aidai" 1978, nr. 8, p. 349-351), kad kenozės idėja yra vienintelė, kuri mus igalina Dievą pažinti, prasmingai apie jį kalbėti ir su juo santykiuoti. Šios idėjos esmė sudaro Dievo veikimas pasaulyje būtybės būdu arba jo nusileidimas iš neprieinamos transcendencijos ir mūsų būvio plotnė ir prisiliptis šio būvio veiksenos. Daugelio pasipiktinimui Dievas, bent krikščioniškasis, atrodo esąs "suvis kaip žmogus" (D. Hume). Ir štai, kun. A. Rubšio knyga patvirtina kenozės idėją visu plotu. Pagrindinė šios knygos mintis yra nusakyta trumpučiu sakiniu: Naujasis Testamentas — "tai Dievo žodis, išreikštas žmonių

Albrecht Dürer (vokietis, 1471-1528)

Šv. Jonas, Šv. Petras, Šv. Paulius ir Šv. Morkus (Pamokotek, Muenchen)

žodžiais" (p. 15). Apie šiuos žmonių žodžius kun. A. Rubšys ir kalba. Čia tad ir slypi jo knygos vertė bei reikšmė religijos filosofijai — juo didesnė, kadangi pats autorius ne negalvojo rašyti savo studijos kaip kenozės įrodymo: knygos vardynė žodžio "kenozė" iš viso nėra. Ir vis dėlto ši kun. A. Rubšio knyga yra ne kas kita kaip didžiulė dieviškojo žodžio kenozės sklaida. Štai kodėl ji man krito į akį, ir štai kodėl norėčiau apie ją šiuo atžvilgiu truputį pakalbėti.

Amžinąjį Logos arba antrąjį Šv. Trejybės asmenį prel. A. Dambrauskas — Jaktas regėjo apsirėikšusį trimis pavidalais: įsimedžiginusį pasaulį, įsikūnijusį Kristuje ir įsiraadinusį šventraštyje. Palikime čia šališkus pasaulį arba įsimedžiginusįjį Logos: Dievo kenozę jis, tiesa, atskleidžia pirmą pirmiausia, tačiau jis priklauso kūrimo on-

teologijai, todėl neliečia nei kun. A. Rubšio studijos, nei mūsų ir kalba. Čia tad ir slypi jo knygos vertė bei reikšmė religijos filosofijai — juo didesnė, kadangi pats autorius ne negalvojo rašyti savo studijos kaip kenozės įrodymo: knygos vardynė žodžio "kenozė" iš viso nėra. Ir vis dėlto ši kun. A. Rubšio knyga yra ne kas kita kaip didžiulė dieviškojo žodžio kenozės sklaida. Štai kodėl ji man krito į akį, ir štai kodėl norėčiau apie ją šiuo atžvilgiu truputį pakalbėti.

Naujasis Testamentas yra raštų rinkinys" (p. 16), kurį sudaro 27 skirtingi rašiniai; skirtingi "savo kilme, laiku, sąlygomis ir autoriaus turėtu tikslu" (t. p.). Tai kun. A. Rubšio yra išvystoma visu egzgetiniu kruopštumu, išpajinijant, pasak jo, sampyną, "kurios lopšyje gimė Naujojo Testamento raštai, savokos, religinės ir bendruomeninės išraiškos" (p. 21). Trum-

pai variant, *Naujojo Testamento knygos yra "literatūriniai kūriniai"* (p. 26). Be abejo, "pasaulinės raštijos fone" šie kūriniai įsikūniję Logos Kristuje ir įsiraadinę Logos šventraštyje — siejasi su mūsų svartymais jau tiesiog. Dar daugiau: tik šios lygiagrečios šviesos galima suprasti, ką reiškia kun. A. Rubšio teiginys, esą šventraštis yra "Dievo žodis, išreikštas žmonių žodžiais". Nes kaip Kristus yra ir tikras žmogus, ir tikras Dievas, taip šventraštis, mūsų atveju Naujasis Testamentas, yra ir tikras raštis, ir tikras *apreikšimas*. "Naujasis Testamentas yra raštų rinkinys" (p. 16), kurį sudaro 27 skirtingi rašiniai; skirtingi "savo kilme, laiku, sąlygomis ir autoriaus turėtu tikslu" (t. p.). Tai kun. A. Rubšio yra išvystoma visu egzgetiniu kruopštumu, išpajinijant, pasak jo, sampyną, "kurios lopšyje gimė Naujojo Testamento raštai, savokos, religinės ir bendruomeninės išraiškos" (p. 21). Trum-

tas ir yra "ne vientisa knyga", o "skirtingų raštų rinkinys" (p. 16).

Tačiau ką tai reiškia? Ką reiškia tarti apie Naujajį Testamentą, kad jis yra raštų rinkinys ir kad šie raštai yra literatūriniai kūriniai? Pirmu žvilgtelėjimu klausimo prasmė nėra aiški. Bet keliant ir skleidant jį minėtos A. Dambrausko — Jaktos lygiagrečios šviesos, ši prasmė išeina aiškiau visu ryškumu, atskleidžiama mums ir kenozės idėja, glūdinčia kun. A. Rubšio studijos pagrinduose.

Tiek Kristus kaip įsikūnijusio Logos, tiek šventraščio kaip įsiraadinusio Logos atžvilgiu mes, tikintieji krikščionys, visados linkstame į *doketizmą*, vadinasi, į žmogiškojo prado nuvertinimą dieviškojo prado naudai. Mums gana lengva — arba bent lengviau — tikėti, kad Kristus yra tikras Dievas, kadangi, šio tikėjimo atsakius, visa Krikščionybė virstų gana plokščia, o praktikoje net fariziejė etikos sistema. Krikščionybės didybė ir jos svarbą žmogaus būviui pasaulyje sudaro kaip tik tai, kad Dievas tapo žmogumi ir buvijo bei tebebuvoja tarp mūsų. Tačiau mums sunkoka ligi galo sutikti, kad šisai įsikūnijęs Dievas yra ir tikras žmogus — lygiai toks pat, kaip ir mes, išskyrus nuodėmę, kadangi nuodėmė žmogiškumo ne tik nepapildo, bet ji ardo bei gadina; sunkoka todėl, kad tiek Naujasis Testamentas, tiek visų amžių liturgija, tiek askezė yra susiklostę *Prisikėlusiojo šviesos, kuri tiek perskverbta Jėzaus asmenį, jog jo žmogiškosios prigimties savybės lyg ir išnyksta anos šviesos žėrėjime. Kristus kūnas spindi ir žadina mintį, esą jis tik rodosi (gr. dokein) esąs kūnas, iš tikro gi esąs dievybės atšvaitas, vadinasi, anaipol ne toks, koks mes nešiojame, ne kartą juo net skusdamiesi; taigi — tik išvalda ar kaukė, o ne tikrovė.*

Zinoma, retai kada šis pergyvenimas susiklosto teorija ir virsta ezeija. Paprastai Kristus žmogiškumą teoriškai laikome tikru. O vis dėlto jo veiksmas dažnai tiek susiaurina, jog suvedame juos tik į galingus, garbingus, iškilmingus, dieviškumo pilnus Kristaus darbus. Tuo tarpu kasdienos veiksmams, kyla iš žmogiškumo pilnatvės ir ją regimai išreiškia, kažkaip prasyta pro mūsų dėmesį, tarsi Kristus būtų jų nevykęs: jie mums atrodo esą neverti jo dieviškumo. Sakysime: mums sunku įsivaizduoti, kad Kristus būtų žindęs savo motinos krūtį ir verkęs alkdamas; kad jis būtų buvęs reikalingas pervystomas bei apvalomas; kad jam būtų reikėję mokytis vaikščioti, kalbėti, laikyti rankoje šauktą; kad jis būtų žaidęs su kaimynų vaikais ir su jais pešis; kad būtų galėjęs persišaldyti, sirgti, užsikreisti, susižeisti, susipurvinti; kad jam būtų reikėję mokytis skaityti bei rašyti; kad jis būtų nežinojęs, ko nesimokė, pvz. graikų ar lotynų kalbų, anuo metu taip madinui, — ir t. t. ir t. t. Tai ir yra *doketizmas*, su kuriuo kovojo jau šv. Jonas apaštalas, vadindamas apgavikais tuos, "kurie nepripažįsta, kad Jėzus Kristus yra atėjęs kūne" (2 Jo. 7). Ši atgrasa Kristaus kūnai kaip tikro bei pilnų (Nukelta | 2 psl.)

Siame numery:

- Kūrybinis genocidas Lietuvoje tebevyksta.
- Antanas Maceina apie dieviškojo žodžio kenozę.
- Dešimtmetis be Benedikto Babrausko.
- Nakvynė karčemoje: ištrauka iš premijotojo romano "Įkaitę Vilniaus akmenys".
- Gilėraščiai iš kalėjimo.
- Elenos Kepalaitės skulptūros New Yorko galerijoje.
- Ispūdžiai iš Jurgio Račkaus parodos.

Kertinė Paraštė

Kūrybos genocidas Lietuvoje tebevyksta

Redakcijos pastaba. Toliau antrasis raštas yra atspausdintas Lietuvos Katalikų Bažnyčios Krokų 35-tame numeryje. Straipsnyje dokumentuotai informuojama apie Tamo Venclovos knygų išėmimą iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo Lietuvoje. Čia duodame LKKB puslapiuose pasiskelbtą tekstą, galą pridėdami jau išnagrinėjus paties Tamo Venclovos komentarus, kurie radijo bangomis buvo perduoti ir Lietuva.

Nuo pat pirmųjų sovietinės okupacijos metų Lietuvoje visose sferose būdais yra draskomos, plauštomos, deginamos ir kitaip naikinamos lietuviškos ir kitokios kalbomis knygos, kurios savo turiniu, atskleidžiančiu Lietuvos TSR Ministrų Tarybos 1978 m. gegužės 10 d. įsakymą Nr. 1-nt dėl T. Venclovos knygų išėmimo iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo.

Prašome duoti atitinkamus nurodymus, kad Jūsų žinioje esančios bibliotekos nedelsiant iš savo fondų išimtum ir nustatytą tvarką nurašytų įsakyme išvardintas knygas.

Priedas — Įsakymas Nr. 1-nt egz. Nr.

B. Guričius

Vyriausios valdybos Viršininko pavaduotojas

Vyriausioji valstybinių paslapčių saugojimo valdyba prie LTSR Ministrų Tarybos

Isakymas

Nr. 1-nt

1978 m. gegužės 10 d.

Dėl T. Venclovos knygų išėmimo iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo.

Išimti iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo sekančias T.

(Nukelta | 2 psl.)

Pridedamų dokumentų išsiuntimo datą, jo numerį, įsakymo

Dieviškojo žodžio kenoze

(Atkelta iš 1 psl.)

tinio žmogiskumo išraiškai slypėjo Egipto vienuolių gyvenimo, buvo ne kartą skelbiama vyskupų bei teologų (Apollinaris, Basilides, Eutyches...) ir neišnyko ligi pat mūsų dienų, nepaisant aiškios ir griežtos Chalcedono visuotinio susirinkimo (451 m.) išsprendimo: vienas dieviškasis Kristus asmuo turi dvi prigimtis, nesusimaišiusias tarp savęs, nepakitusias savyje, neatiskyrusias viena nuo kitos ir neperiskirtas, tarsi Kristus būtų sudėtas iš dviejų asmenybių: „Žodis vykdė tai, kas yra Žodžio, o kūnas tai, kas kūno“ (pop. Leonas Didysis). Kartą vienas kunigas nusipurtė ir net užsikimšo ausis, išgirdęs mudviejų pokalbį, kad Kristui reikėtų ir „už klūono“ bėgti žmogiskosios prigimties reikalams atlikti.

Šiuos kasdieninius Kristaus žmogybės reiškinius minime čia todėl, kad taip lygiai esame įpratę elgtis ir su Šventraščiu: *esama ir biblijinio doketizmo*. Tikėjimas, kad Senasis ir Naujasis Testamentas yra Dievo žodis, užgožia Šventraštį kaip žmogaus žodį tiek, jog šisai beveik netenka reikšmės. Skaitant Šventraštį ar jo klausant, atrodo, tarsi į mus kalbėtų pats Viešpats tiesiog. Girdimas sakinyi atrodo esant tik dieviškojo apreiškimo išvaizda, o ne tikra žmogiskosios kalbos lytis. Todėl vienas kunigas pokalbyje ir tvirtino, esą Šventraštį galima skaityti, tik klūpant. Jei žmogiską prado jame neregtume ar jo nevertintume, reiktų taip iš tikro ir elgtis. Šventraščio nužmoginimas čia lygia greta su Kristaus nužmoginimu. Prieš 50 metų, man mokantis egzegezės, nebuvo galima nė manyti, kad Šventraštyje būtų klaidų (kalbinių ir dalykinių), netikslumų, perdėjimų, praleidimų, pridėjimų; kad jis būtų tiek susietas su jį kildinusių tautos žmonių mąstysena bei gyvenimu, jog tik ryšium su ja būtų galimas supratimas; kad jo rašytojai ir istoriniai įvykiai, ir religinės tiesos būtų interpretavę pagal savo siekiamą tikslą ar turimą jų sampratą. Dieviškasis įkvėpimas buvo „raktas“, kuris, atrodė, atrakinąs visas Šventraščio paslaptis bei išaiškinąs visas jo sunkenybes.

Šventraščio, kaip ir Kristaus,

atveju buvo nekreipiama dėmesio į tai, kad įkvėpimas žmogiską žodžio pilnatvės nei neatstoja, nei nenaikina, nei nepatobulina, kaip ir dieviškumas Kristaus žmogiskumo. Kaip dieviškoji prigimtis Kristuje nenužūdė nė vienos jo organizmą puolusios bakterijos ir nenuramino nė vieno kančios metu paliesto nervo, taip dieviškasis įkvėpimas nepašalina Šventraštyje nė vienos gramatinės klaidos ar netikslybės, nepataisė jo stiliaus, nenustatinėjo įvykių chronologijos, neįtaigavo autorių tai ir tai įterpti, o tai ir tai praleisti; jis taip pat nevertė naudotis tuo ar kitu šaltiniu. Kaip Kristus — žmogus turėjo žmogiskąją savimone, žmogiskąją valią, žmogiskąją protą, žmogiskąjį jausmą arba visa tai, ką vadiname žmogiskąja siela, taip ir Šventraščio įkvėptasis rašytojas rašė visu sąmoningumu, visu valingumu, visu jausmingumu, vadinas, pagal savo sampratą bei tikslus, kuriuos apsprendė jo asmenybė, jo tauta, jo gyvenamasis metas. Šventraščio rašytojo darbas nieku nesiskyrė nuo bet kurio kito rašytojo darbo. Tai buvo tikras žmogiskasis darbas visą savo pilnatvę. Štai kas Šventraščio atžvilgiu dažnai pamirštama arba nepaisoma, tuo pačiu pamirštant bei nepaisant visų tu klaidumų, kurie yra susiję su žmogiskuoju įkvėptojo darbo pradū. Todėl kun. A. Rubšys teisingai pastebi, kad „tikintieji šių knygų pradą, visa pilnatvę išeinantį aiškėn jų kilmėje, jų žodyne, stiliuje, sąvokų sampratoje, „tikėjimo kraičio“ interpretacijoje, trumpai — visoje šio prado sanklodoje. Naujasis Testamentas guli prieš mūsų akis kaip *senovinė knyga*, taip lygiai prieinama moksliniam tyrinėjimui, kaip ir bet kuri kita anuo metinė knyga. Tikėjimas šios prieigos nei kludo, nei jai padeda. „Kritiška Naujojo Testamento studija duoda šviesos, bet neverčia tikėti“ (p. 28). Tikėjimas kyla ne iš mokslinio tyrinėjimo. Antra vertus, „kiekvienas senųjų raštų skaitytojas pajunta spragą tarp jų autoriaus ir savęs“ (p. 16). Tai, kas buvo suprantama senoviniams skaitytojui, „nesykį tampa mįslėmis ar ba iš viso neturi prasmės“ (t.p.) mūsų meto skaitytojui. Tai ir yra pagrindas, kodėl reikia Nauja-

1) Skirtumą galima rasti tik vidinėje nuotaikoje, kurios lydimi Šventraščio rašytojai jį kūrė: jie rašė ne sau, vadinas, ne savo garbei. Jie nenorėjo savo raštais pasistatyti paminklo „trukėnio už varį — aere perennius“ (Horacijus). Kaip Kristus nužengė iš dangaus „vykdyti ne savo valios“ (Jo 7,17), bet perduoti žmonėms jam Tėvo „patikėtus žodžius“ (Jo 17,8), taip ir Šventraščio rašytojai stengėsi perteikti tai, ką jie „apie gyvenimo žodį“ buvo girdėję, regėję ar patyrę (plg. 1 Jo 1,1). Kerygma arba skelbimas buvo Šventraščio rašytojų siekinys ir vedamoji jų nuotaika.

Georges Rouault (prancūzas, 1871-1958) Kristus ir vyriausiasis kunigas (Phillips galerija, Washington, D. C.)

ją raštas. Tardami apie Naująjį Testamentą kun. A. Rubšys žodžiais, kad jo knygos yra „literatūriniai kūriniai“ (p. 26), tuo pačiu nusako žmogiskąjį šių knygų pradą, visa pilnatvę išeinantį aiškėn jų kilmėje, jų žodyne, stiliuje, sąvokų sampratoje, „tikėjimo kraičio“ interpretacijoje, trumpai — visoje šio prado sanklodoje. Naujasis Testamentas guli prieš mūsų akis kaip *senovinė knyga*, taip lygiai prieinama moksliniam tyrinėjimui, kaip ir bet kuri kita anuo metinė knyga. Tikėjimas šios prieigos nei kludo, nei jai padeda. „Kritiška Naujojo Testamento studija duoda šviesos, bet neverčia tikėti“ (p. 28). Tikėjimas kyla ne iš mokslinio tyrinėjimo. Antra vertus, „kiekvienas senųjų raštų skaitytojas pajunta spragą tarp jų autoriaus ir savęs“ (p. 16). Tai, kas buvo suprantama senoviniams skaitytojui, „nesykį tampa mįslėmis ar ba iš viso neturi prasmės“ (t.p.) mūsų meto skaitytojui. Tai ir yra pagrindas, kodėl reikia Nauja-

jį Testamentą sieti su ano meto kultūra, iš kurios jis kilęs ir kurios išraišką nešasi su savimi amžių eigoje. „Mūsų laikų skaitytojui tenka atkurti tas galvosenas, kurių supama Krikščionybė gimė ir brendė“ (p. 25). Net pačios pagrindinės Naujojo Testamento sąvokos gali būti supastotos, „tik pažįstant platesnį religinį bei kultūrinį kontekstą, kuriame jos buvo užrašytos“ (t.p.). Čia prasideda egzegėzė ne tik kaip tyrinėjimas, bet ir kaip interpretacija, ir kaip įvairių teorijų bei hipotezių sritis. Sykiu čia prasideda ir dieviškojo žodžio kenoze arba jo nusileidimas į žmogiskąjį rašto būdą — su visais raštinio būvio pliusais ir minusais. — Ką kaip patiriamo iš kun. A. Rubšio studijos apie šį mums rūpimą žmogiskąjį Naujojo Testamento pradą arba apie dieviškojo žodžio buvimą istorijoje žmogiskąjį raštinio žodžio būdą?

Kas yra Naujasis Testamentas, visų pirma evangelijos, žiūrint į jas kaip žmogiskuosius literatūrinius kūrinius? Kun. A. Rubšys atsako į tai gana aiškiai: „Medžiaga apie Jėzų posakius ir darbus, prieš patekdamą į raštus rinkinius, buvo perduodama žodžiu... Mes gi turime šios medžiagos baigminę išdavą — keturias evangelijas... Viena Jėzaus Kristaus Evangelija buvo užrašyta keturiais variantais, pavadinamais evangelistų vardais“ (p. 23). Kitaip tariant, evangelijos, šis Naujojo Testamento vidurkis, anaipol nėra kilusios iš karto. Jos yra perėjusios keletą redakcinių tarpinių (plg. p. 129), kurių visų užnagaryje randamas *pradinis šaltinis* kun. A. Rubšio žymimas vokiečių ipročiu raide Q (Quelle — šaltinis). Tiesa, kun. A. Rubšys pastebi, kad šio šaltinio buvimas esąs tik prielaida, tačiau egzegėtų jį plačiai naudojamą, „nes ji yra tvirtai pagrįstas mokslinis spėjimas“ (p. 124). Juo naudojasi ir pats kun. A. Rubšys, kad atskirtų „asmeniška evangelistų įnašą nuo medžiagos tikėjimo kraityje“ (p. 150), vadinas, *tradicijoje*. Tradicija ir evangelijos nėra tas pat. Evangelijos kalba apie Jėzų nukryžiuojimą ir prisikėlimą, tuo tarpu „Q šaltinyje nėra pasakojimo nei apie kryžių, nei apie prisikėlimą“ (p. 170). Visos evangelijos ir apaštalas Paulius mini prisikėlusiojo Jėzaus pasirodymus, „o Q šaltinis apie jokių pasirodymų neužsimena“ (p. 172). Evangelijos ne kartą kalba, kad Jėzus atėjo pasaulin šiam išgelbėti, gi „Q šaltinyje nebandoma aiškinti, kodėl Jėzus turėjo kentėti“ (p. 171). Jei tad Q šaltinis kaip „tikėjimo kraičio“ išraiška yra tikrai buvęs ir evangelistams tarnavęs kaip medžiaga jų raštams, tai šioje medžiagoje nėra buvę nei kryžiaus prasmės, nei prisikėlimo, nei Prisikėlusiojo pasirodymų, vadinas, visų tų tikėjimo dalykų, kuriuos šiandien mes laikome pagrindiniais ir kurie evangelijose yra taip pat centriniai. Nes Q šaltinyje teigiama tik, kad Dievas apgins Jėzų ir jo mokinius ir sugrąžins jiems bendrojo stalo džiaugsmą Amžiaus Pabaigoje (p. 171). Betgi „Q šaltinis nepasako, kada Pabaiga ateis“ (t.p.). Peršasi tad išvada, kad Q šaltinis yra buvęs labai bendro pobūdžio: be interpretacijos ir be įvykių. Tuo tarpu visas Nau-

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

Venclovos knygas:

Golemas, arba dirbtinis žmogus. Vilnius, „Vaga“, 1965, 272 p. 12 iliustr. lapų, 8000 egz.

Kalbos ženklas, Eileraščiai. Vilnius, „Vaga“, 1972, 64 p. 8000 egz.

Raketos, planetos ir mes. Vilnius, Valstybinė grožinės literatūros l-kla, 1962, 167 p. su ilustr. 10000 egz.

M. Slizevičius
Vyriausios Valdybos
Viršininkas

Šis raštas pirmiausia rodo tarybinės biurokratijos nepaslinkumą. Jau nuo 1977 metų birželio nebeturiu tarybinės pilietybės. Beveik metai po to praėjo, kol ir mano knygos buvo uždraustos. Manau, per tiek laiko iš kai kurių bibliotekų žmonės jas spėjo „nusavinti“. Be to, raštas yra grynai mechaninio pobūdžio. Pirmiausia, mano knygos seniai išpirtos, taigi iš knygų prekybos tinklo nėra ko išimti. Antra, uždrausta net knyga „Raketos, planetos ir mes“, kurioje tikrai nieko antitarybinio nėra; bet daug atšresni ir svarbesni mano teks-

jais Testamentas, pirmoj vietoj evangelijos, yra kaip tik pilnas tiek interpretacijos, tiek įvykių. Nuosekliai tad kun. A. Rubšys ir klausia: „Ar evangelistai sukūrė evangelijas, ar tik *apipavidalino* jau tvirtai suformuotą katekezę, panaudodami ir raštus šaltinius ir duodami visai šiai medžiagai būdingą savitumą?“ (p. 23).

Evangelistų kūrybos kun. A.

Rubšys neneigia: jie elgėsi su tu-

rima medžiaga — rašyta ir ne-

rašyta — pagal savą siekį, pri-

taikydami ją „savitiems tikslams“

(p. 161). Tai, ko jų naudoja-

muose šaltiniuose nebuvo, jie

pridėjo. Sakysime: „Morkaus e-

vangelijos autorius pridėjo chro-

nologinius ir geografinius duo-

menis“ (p. 129); Matas sukūrė

„Jėzaus kilmės metmenis“ (p.

127); „tariamai apokaliptinis Jė-

zaus pamokslas apie pasaulio pa-

baigą... yra Morkaus sukurtas“

(p. 167); „evangelistai išplėtė

stebuklių pasakojimus“ (p. 151).

Antra vertus, Matas ir Lukas ke-

tai liko periodikoje, beva, visose „Poezijos pavasariuose“ i-tur. Tų dalykų iš bibliotekų neišimsi. Nebent cenzoriai išplėstų puslapius su mano darbais, bet kažin ar jiems užteks kantrybės. O iš viso toks raštas daro man tik garbę. Beveik visos vertingiausios pasaulio knygos — senur ar kitur, vienoje ar kitoje epochoje, o jau ypač Tarybų Sąjungoje, būdavo ar tebėra draudžiamos. Taigi patekau į gerą kompaniją. Uždraustos knygos nežinai, kokią jų vertę pakyla, ir tie, kurie jas turi, jas labiau brangina. O Lietuvoje dabar daug kas turi ir tik pirmąsias mano knygas, piktas ir naujausias, išleistą Čikagoje — „98 eileraščių“. Per pastaruosius porą metų mano skaitytojų ratas ne susiaurėjo, o turbūt gerokai praplatėjo. Kai kurie mano tekstai pasirodė anglų, prancūzų, vokiečių, ispanų, lenkų, taip pat rusų „Kontinente“, lenkiškai „Kultūroje“ ir, kas įdomiausia, netgi vengriškai. Čia, Vengrijoje, Budapestyje, žymus rusų rašytojas Bulgakovas, pats visą gyvenimą varžytis cenzūros, yra pasakęs: „Rašytojui nedega“. Aš galėčiau tikrai pridurti: knygos nedega.

T. Venclova

letą Morkaus evangelijos, *vieta išleido*, „nes jos atrodė nepilnaitinos“ (p. 117); apskritai, Matas ir Lukas trumpino Morkaus aprašymus“ (p. 118-119); „jū yra „taisytas pasakojimo turinys ir jo kalbinis rūbas“ (p. 120).

Svarbiausia betgi, kad evangelistai aprašinėjamus įvykius ar pamokymus interpretavo — kiekvienas pagal save. Pavyzdžiui: Morkaus minima apaštaly išsiuntima, Jėzui liepiant „nieko neimti į kelionę“ (Mk 6, 8), Matas ir Lukas „išplečia, pajaungdami ją“ („šią tikėjimo kraičio iškarpele“) savimi teologiniams tikslams“ (p. 159); Jėzaus pamokymas apie nevarumą žmogaus širdyje „Morkaus ir kitų evangelistų buvo pritaikytas jų savitiems tikslams“ (p. 161); Jėzaus kalba apie Jonos ženką ir Ninivės gyventojų atgailą „yra perėjusi per Luko, o ypač per Mato teologinę prizmę“ (p. 164). Ne visur ši kūryba yra nei įtaku si: nesklindus yra Morkaus (Nukelta iš 4 pusl.)

Nakvynė karčemoje

Iš premijuoto romano „Ikaite Vilniaus akmenys“

Juozas Kralikauskas

(Tęsinys iš praėjo šeštadienio)

— ... Jankavičius prisiminė pokalbį Senosiose Vosyliškėse, molinėje klebonijoje, su vikaru Dominyku Yla, kai valgė virtas pupas, pramestas spurgučiais...

— Turiu triūbą ir žaleiką, užsmaugiau velnio vaiką, pagavęs lazdynę! O tu ko gi nelinksma? — paklausė Gedeonas.

— Gal kad pavargęs.

— Kam rakti kaktą? Kas tau nuskirta, nuo to nepaspruksi.

— Nuskirta? Tu kalvinistas?

— Man tikėjimai kiek pernykštis sniegas, jėėė, nerūpi. Tai tik kunigų pasiutligė. Vijau giniau velnią per lazdynus, nutvėręs pakoraiu, — rudas Gedeonas atsikėlė ir nužirklavo.

Krankia varna, sūrio nori,

verkia mergė, vyro nori.

Negalėjai neužgimti,

kaip galėtum nenorėti?...

Susirūpino Jonas, kažin, ar čia nakvoti? Tokie pikti ir nepatikimi, galbūt išeiti ir geriau kur miške? Už pasninko užkandį nulupo ketvertoką su Žygmanto

Augusto barzdele, tai kiek nuplėstų už naktigultą ir pusryčius?

Išėjo Jankavičius pasidairyti į atslaimą, į graudžiai raudoną vakarėjimą. Žiūri — iš ganyklos pargintos įeina karvės: šėmoji, dvyloji, balnugarė, trupkė telyčiukė...

Atšlijo didžiulis šuva — vilkinė, pilkšva pabaisa — apuostė, susipazino. Jonas emė jį glostyti, vilkinis vizgino uodegą, susigerino abu pasitikėdami ir tairkingi.

Jonas įtarimo vis tiek neįveikė: šitoje karčemoje nakvoti — tai galbūt kaip paikajai mėsė netoli vilkų. Bet įsibaimink dabar ir slūinkink miškan, gulks kur nors ant samanų po medžiu. Privargęs, o dar valiai į paslaptinę girią ir jau sutemoje ieškok naktigultui vietelės.

Išvažiavo karieta, tuoj ir kita. Išėjo trys linksmi, paskui du jau per linksmi. Išsitrenkė namo.

Prisigretino ir Margis, Jonas glostė ir šį. Vizgino uodegą Margis, gerinosi, norėjo susidraugauti.

Namo iškiutino atleistas prasciokės darbininkės. Totorius jau netrukus uždarys karčemą. Kaipmat

reikia apsispręsti: jeigu likti čionai, tai likti, o jeigu ne, tai ir išeiti. Ale gi kur išeiti — naktin ir girion?

Jonas dar paglostė Vilkinį ir Margį, tiedu šliejos prie batų, vizgino uodegom prijuokę. Rodės, ne kiek nereikia baimintis čia žmonių, jeigu net žvėrys štai tokie jaukūs. Negi šita karčema kokia užkeikta, ar ką. Saulelė — vakaran, kelevėlė — patalan...

Jankavičius sugrįžo karčemon ir paklausė totorių, kur gultis. Tikėjosi, kad jį nuves galan, kur svetainė, bet ne. Rūščiaivedis — reikėjo jį jam neaukiai tylėti, ir tik medine koja dunkseti — parodė suolą po stogo nuolanka čia pat, šalia virtuvės, patame kampe. Iki čia pavėdėjo ir rodė, pašviesdamas žibintu.

Ant suolo nešvarus čiuzinys: suskretęs, sutrėkštų blakių kraujo žymės, gal ne vieno apvemtus. Blakių čionai turbūt kirbynės. Po suolu daug šukių ir senpalaikių niekų.

Čirka tylėdamas parodė ir nukulzavo su žibintu. Jonas Jankavičius liko patamsyje, nors į akį durk. Sumišęs pastovėjo tamsoje, iki šiek tiek apsprato. Pasigailėjo, kad čionai apsiestojo naktelei. Maža betruko, kad būtų arklidėn nuvestas. Žinia, tenai būtų švariau ir jaučiau. Arkliai nepasigeria ir neapvemia savo gulto.

Bet kas yra, jau yra, ir kas bus, lai bus. Nakvosi su blakėmis, blusom ir gal tarakonais, bet kad labai privargęs, tai vis tiek užmigs atilsio. Tačiau ne visi išbunda, kurie užmiega, ar išbunda jau tik trumpam siaubui...

Čia pat už sienelės — virtuvė.

Bunksi ir bunksi medinė totoriaus koja. Ten turbūt tvarkosi, dēlioja indus, tai atidaro, tai uždaro spintas, stalčius, antvožus. Tunksi ir bunksi ausysna. Aišku, kol baigs tvarkytis, čionai neužmigs... Trinki staklės, audžia mergelė be nyčių, be skieto...

Iš suskretusio čiuzinio blogas kvapas, smirdi senu

ožiui. Ne, su šiuo smirdalu neapsipras, ko gero, teks apsimėti. Nuima čiuzinį, perlenkia ir padeda kojūgalin.

Atsimena mamos žodžius: „Kas pasitiki Dievo pagalba, tas pasilieka jo globoje“. Atsilaupia prie suolo ir poteriauja.

Nenusirengęs išsitiesia ant nuogo suolo, po galva pasidėjęs kelionės krepšį. Nė batų nenusitraukęs. Su išieginu žiuponu, kelnėm ir diržu. Dėl viso ko šitaip, atsargiau, ką žinai. Čion aiškiai pastebėjo gobšybę, tamsiaveidį brutalumą, su tavim nesiskaitymą. O ir tas Gedeono veidmainiškas prisidėmimas! Tramdo subruzdusį nerimą. Tikra nedalia buvo pataikyti į šią karčemą...

Aa, kol šitaip už sienelės bildės, žino — neužmigs... Audžia be skieto, be jovaro šaudyklės. Atsieda ir nusirūša pinigų mazgą. Lipa nuo suolo, atsitupia, ir apsigraibalojęs pakša mazgą po didele šuke pasuolėje. Atsargiai, tyliai. Po skeveldra padeda dukatą, zlotą ir tris sidabrinius.

Vėl atsigula ant suolo... Kas ten tuksi, kas ten audžia?...

Pagaliau už sienelės pasibaigė bildėsiai, taryb jau tikra kankynė. Karčema nusiuvio. Pasidarė jaukiau...

Pradeda snausti... Netuksi, neaudžia. Ar mergelės nityts nutruko, ar skietas sužudo? Teneverkia mergelė: motulė skietelį pataisys, apulė nyteles suriš...

Staiga užgirsta virtuvę:

— Ar tas jau miega? — prislopintas Gedeono

balsas.

— Kas toks? — klausia Čirka.

— Beglys.

— Tūrbūt jau.

— Patikrink, — įsako rudis totoriui.

Jonas paširpsta. Apsimeta giliai miegą.

Dešimtmetis be Benedikto Babrausko

ČESLOVAS GRINCEVIČIUS

Benediktas Babrauskas (1910, VII. 1 — 1968, XII. 13)

Dešimtmetį metų pabaigoje su-
ėjo 10 metų nuo Benedikto Bab-
rausko mirties. Sukaktis praėjo
vienas kaip ir nepastebėta, ta-
čiau tas žmogus nebūtų „pali-
kto žemėje, kad žmogumi buvęs“.
O būna tai nepaprastų gabumų,
naujų darbų, darbdarystės ir feno-
menų atminties literatas, kal-
bininkas — lituanistas ir mokyto-
jas, normaliomis aplinkybėmis,
be abejojimo, būtų buvęs literatūros
personas.

Turbut nebuvo naujos emigra-
cijos lietuvių, kuris nebūtų matęs,
girdėjęs. Babrauską kalbant ar
rašant, jo straipsnius. Ne tik Ci-
cero, kur jis gyveno nuo 1949,
nes tik Chicagoje nebuvo rengi-
mo, koncerto ar didesnio masto
susirinkimo, kur jis nebūtų daly-
vavęs. Jis vyko diskusijos, į jas
neįsijungęs. Visados sėdėdavo pir-
mose kėdėse. Tai darydavo ne dėl
to, kad būtų pastebėtas, bet kad
geriau matytų, girdėtų, suprastų,
kas ten scenoje daroma. Kai kil-
davo diskusijos literatūrinėms ar
kultūrinėms temoms, čia pasireikš-
davo jo retorika ir nepaprasta at-
mintis. Benediktas galėjo minti-
nišius puslapius cituoti mū-
sų senųjų rašytojų, ekspromtu at-
pažinti kiekvieno autoriaus gy-
venimo ir biografijos plonybes.

Atsiminė, kada koks kritikas ka-
pie tą ar kitą knygą yra pasak-
kęs, kaip vyko diskusijos, premi-
juojant kokį veikalą, kaip Ado-
mas Jakstas su Mykolu Vaitkum
gindavo dėl „Altorių šešėly“ ir
toliau.

Gal labiausiai pagarsėjo savo
ilgom kalbom. Negalima pasaky-
ti, kad būtų kalbėjęs nuobodžiai
arba nie į temą, ne. Kalbėjo aiš-
kiai, garsiai, karštai, rankom mo-
sikuodamas. Žodžiai ir mintys
pats į tiesiog nesulaikomai ver-
žė. Tik niekad pikta, niekam
jokių nuodėmių neminėdavo,
prieš neturėjo. Kąžin, ar yra kas
jį mirties supykusį.

Dabar jau praeitis, atnešotūs
ka praeitis, kai ar ne 1960 me-
tais, įteikiant literatūrinę premi-
ją Puigui Andriui (jis iš Aust-
rijos nebuvo atvykęs), Babraus-
kas, kaip L. Rašytojų draugijos

pirmininkas, pradėjęs iškilmingą
posėdį, vien tik atidaromąjį žo-
dį sakė valandą ir trisdešimt ar
keruriasdešimt minučių. Pralen-
kė visus rekordus. Kalbėjo apie
viską, išsakė, kas ji, kaip litera-
tūros puoselėtoja, jaudina, plakė
mūsų visuomenės nesidomėjimą
knyga, jos iš salono išmetimą i
rūsį ar net į šiukšlių dėžę; skun-
dėsi, kad naujos Aisčio poezijos
skaitytojai nupirko vos tris eg-
zempliorius. Ir taip be galo.

Kad auditorija nuo kalbos pa-
vargo, jis nei matė, nei jautė.
Neįsijungė. Tada mes ir per ran-
kas pasiuntėm raštelį su įrašu:
„Benediktai, geriau tu nusisau-
tum“. Jis paskaitė, šypstelėjo ir
tesė toliau. Labai gero būdo žmo-
gus.

Po šio „žodžio“ tada garbės
prezidiume buvęs Profesorių
draugijos pirmininkas dr. A. Gy-
lys mums ir jo sakė: „Bepigu jums,
kurie buvotė salės gale, galėjote
kelis kartus išeiti už durų, pail-
sėti, o mes čia visų akivaizdoje
buvome kaip prie stulpo prikalti
ir turėjome kentėti. Net nusi-
žiovauti nebuvo galima“.

O jis, Benediktas? Po posėdžio
mūsų užpultas, visai nesijaudino:
„O ar aš ne tiesą sakiau? Teisy-
bė, gal kiek per ilgai“.

Jo pašaukimas ir profesija bu-
vo mokytojo. Tik iš to duonos
valgyti Amerikoje negalėjo. Kelio-
lika metų savo žinias galėjo pe-
duoti jaunesniajai kartai tik šeš-
tadieninėse aukštesniosiose lita-
nistinėse mokyklose. Pradžioj
buvo Chicagoj tokios mokyklos
direktorium, vėliau mokytoju Ci-
cero. Visi pastebėjo, kad, jei kla-
sė nebūtų skambučių ir moki-
niai neįsilaikytų, jis pamokų nie-
kad nebūtų baigęs. Chicago moky-
klos abiturientų išleistuvėse jis
ne tik pats kalbėjo, kiek pajėgė,
bet ir kitiems leido ar net prašė
kalbėti. Posėdis, kuriame teko
būti liudininku, tesėsi ar ne pen-
kias valandas be pertraukos. Kai
išsėmė numatytų kalbėtojų sa-
rašas, kvietė savanorius iš publi-
kos. Jų atsirado. Tada mūsų nie-
kadajų būrelis vėl pasiuntė raš-
telį Benediktui, kad „baisiai nori

dar žodį tarti ir Nikodemas Ne-
zagabaika“. Čia jau jis suprato
pokštą, nekviestį į salę „Niko-
demo“ ir posėdį baigė.

Kai su Benediktu dirbome Ci-
cero mokykloj, teko daug gin-
čytis dėl literatūrinės programos
patatymo ir jo nepaprastų reika-
lavimų. Jis prikišdavo ir tokių
autorių, kurių programoje nebu-
vo numatyta. Būtinai norėjo,
kad būtų išeita veik visa nepri-
klausomos Lietuvos gimnazijų li-
teratūrinė programa. Vadinasi,
per savaitinį pusvalandį tai, kas
anais laikais buvo dėstoma visą
savaitę, per atšaukus metus.
Reikalavo, kad būtų ir visų mini-
mų autorių veikalai perskaityti.
Praktiškai tai buvo nesamoni-
s. Jis buvo užmiręs, kada ir kur
gyvename, kad tie pasisventę mo-
kiniai, ypač aukštesnių klasių, ir
savo amerikietiškoje mokykloje

apkrauti darbu. Juk ir mes, bū-
dami mokiniais, nesugebėdavom
visko perskaityti, ko iš mūsų rei-
kalavdavo. „O kodėl tai gali pa-
daryti N.“ — ginčydavosi Be-
nediktas.

Taip, tas jo minimas mokiny-
s buvo vienintelė išimtimi gal vi-
sų mokyklos istorijoj. Tik klau-
simas, ar reikėjo sekti tuo pavyz-
džiu. To vaiko motina kiekvieną
rytą sūnų atvedavo iki mokyk-
los durų, po pamokų ten jo lauk-
davo. Kad tik jis su nieku nesu-
sitiktų, nenuklystų kur į šalį.
Niekas jo nematydavo su kitais
draugais žaidimų aikštelėse, susi-
rinkimų ar šokių salėse. Jis turė-
jo tik būti namie ir tik skaityti
ir skaityti visa, kas lietuviška.
Ar toji disciplina išėjo į gerą?
Jis, teisybė, baigė studijas, išėjo
į amerikietišką gyvenimą, tik kar-
tu išėjo ir iš lietuviškos visuo-
menės. Niekas jo daugiau nema-

tė jokiam lietuviškam parengi-
me. Jo vardo negirdėti. Jauną
žmogų pripratinti, prirūsti prie
lietuviško kamieno yra me-
nas. o ne kiekvienas labai gerų
norų tėvas ar motina yra tos sri-
ties menininkas. Vėliau, po dau-
gelio metų, Benediktas prisipaži-
no, kad su maksimaliais reika-
lavimais klydo, ir programą siau-
rino, reikalaujamas tik gilesnio
pažinimo.

Babrausko darbštumas buvo
legendinis. Jis pats sakydavo, kad
nuo tos dienos, kai atsirado Ame-
rikoj, nei vienos valandos nepra-
leido weltui, nei vienos valandos
nesėdėjo prie televizijos, nei sy-
kio nebuvo kine, nei karto ne-
buvo paėmęs tikrų atostogų. Kai
fabrike gaudavo porą savaitių
atostogų, jis dar labiau dirbo na-
mie prie knygų, rankraščių, ki-
tiems kalbą taisydamas ar skai-
tydamas. Nebuvo nei vienos lie-
tuviškos knygos už Lietuvos ribų,
kurios jis nebūtų perskaitęs. Tas
pats ir su periodika. Gaudavo
daug literatūros ir iš ok. Lie-
tuvos. Visą perskaitydavo iki
paskutinio žodžio, kaip jis pats
sakydavo.

Pašaukimas jam nedavė ra-
mybės. Lituanistinė mokykla dar
per mažą auditoriją, būtinai pa-
norą išsimuštį į amerikietišką
mokyklą. Po darbo, šalia kitų iš-
pareigojimų ir skaitymų, pradėjo
vakarais studijuoti. Išvėrė, gavo
diplomą. Kažkurioj Chicago
aukštesniojo amerikiečių mokyk-
loj dėstė vokiečių ir lotynų kal-
bas. Vadinasi, savo pasiekė. Ne-
paprastu, žemaitišku atkaklumu.

Kaip jam tenėjosi, nesakė, bet
mes susitikę matėm, kad nebuvo
labai laimingas. Lietuvoj įgytas
patyrimas, mokymo metodai čia
netiko. Dar labiau skyrėsi moki-
niai, jų santykiavimas su moky-
toju, mokyklos atmosfera. Perso-
dintam medžiui tai nepakeliama.
Net tokiam socialiam, mėgstan-
čiam šiltai bendrauti su moki-
niais žmogui. Sutikę matydavom
jo padidėjusį nuovargį, išsėmi-
mą. „Benediktai, ar tu neapsiri-
kai, ar manai, kad tavo jėgos ne-
pertemptos? Tu dar esi labai rei-
kalingas lietuviškai visuomenei.
Būtinai paimk atostogų, kitaip su-
grįsi“, sakydavo jo draugai.

„Esi sveikas, nevaikštai pas
gydytojus“, — atsakydavo. Dar
turėjo daug planų, rengėsi kal-
nos nugarai.

Kalnų nenugriovė, tik pats su-
griuvo. Aną nelaimingą gruodžio
tryliką, ar penktadienį, atė-
jęs keisti čekio į Šv. Antano ban-

Eilėraščiai iš kalėjimo

JULIJA VOZNESENSKAJA

Julija Voznesenskaja, 38 metų rusų poetė, garsi
savo eilėraščių samizdato leidimuose, lygiai ir draug bei laisvės dvi-
sis. Kai 1974 m. autorė dalyvavo antrąją valdžios nepripažintoje me-
parodoje, buvo nubauta ir uždaryta namų arešte, bet iš jo pabėgo.
1975 m., drauge su kitais, suredavo Leningrade pasirodžiusį sam-
izdato poezijos rinkinį „Juas“. Tais pačiais metais, nesutikus emig-
ruoti, buvo nuteista 5 metams tremties. Už tai, kad be leidimo iš trem-
ties vietos atvyko į dviejų draugų Rybakovo ir Volkovo telam, gavo
dar dvejus metus koncentracijos lagerio. Šie eilėraščiai yra para-
šyti lageryje netoli Irkucko, kur autorė atleista bausmė.

BAUSK MANE, VIESPATIE

Bausk, mane, Viešpatie.
Be bausmės negalima išmokyti
Skaityti debesiose tūtumų ir menkystę.
Dangus yra tik kelias,
Kurios iškeliauja draugai —
Dangus yra tik kelias,
Kurios išsinaudo namo.
Debesyse skaitau —
Tose baltose Viešpaties garbanose —
Debesyse skaitau tuos,
Kurios išvyksta ir kurį
Nematysiu daugiau.
Bausk mane, o Dieve,
Dar vienu baimės nujudimu.
Bet neatimk iš žmogaus širdies
Panašią bausmę.

Ramybė ramybės.
Dangus nepasibeldė į mano langą,
Ir niekas neatsakė...
Ir vėl, tarsi išdžiūvusi dirva,
Liksui našlaitė žemėje.
Man lieka tik viena dailė —
Pakelti šią kančią,
Belaukiant sekančios kamčios.

VAGONE

Kokia pragariška naktis man pasitaikė:
Penki sargybiniai, mėnesiena, siaubas ir džiaugsmas.
Žiūri ir tamsų užsėdęs vagonas,
Kuris neša mane į Nevelio miestą.
Pasigirdo traukinio švilpuskas,
Ir vėl žvėbia šis mažas plėno namelis.
O, kur tu važiuoji, dėl ko? Kodėl su jais?..
Mirtis žveigia šimtais akimis.
Ar bus laiko sukabėti bent „Tėve mūsų“?
Ištarti patyliu Tavo vardą...
Pasisekė. Mane grąžina atgal — sako į Leningradą.
Tad sušiev, mažasis Nevelio miestėli!
Nereikės su praskelta galva
Gulėti po tavo plėno lauvu, po tavuoju dangumi.

1972. IX. 11 Nevelio geležinkelio stotyje.

Vertė J. V.

Čirka praveria dureles:

— ... — trupuči knarkia.

Totorius prikulnuoja kiek arčiau:

— Gaisras. Degam, kelkis!

— ... — Jonas knarkia.

Čirka sugrįžta virtuvėn:

— Kaip užmuštas.

Nusulėjęs išvargęs. Kalės benkartas, jėė.

Net knarkia. Pūs iki ryto.

— Apieškok kišenes ir juosmenį apie diržą.

Sakai!

— Ką rasi, atnešk man. Ir jo aksominį krepšį.

— O jei atsisubstų?

— Še kirvis. Smok galvon, kad ne aikteltų. Įversim

duobėn, ne lapė nesulos. Bene pirmas kartas?

— Ale po to vėmti vertė. Ne tu pats, o vis man.

— Bus pusiau. Nežk galvos.

Pusiau?

— Pasakiau, tai pasakya.

Jaknavičius nutirpo, apmirė.

Čirka sugrįžta ir ima atsargiai apčiupinėti.

Vedžioja pirštų galais aplinkui juosmenį pagal diržą,

pakurtojdamas apibraukia delnu, važinėja iki

pažastų...

Čirka knarkia ir sriaubčia, tarsi giliai įmigęs. Bet

taip nėra dar niekad buvę, niekad nebuvo prireikę tiek

kantrybės ir taip valdyti iš visų jėgų. Neduok Dievu-

laičiau, dar kiek, ir jau, regis, sprogs, šoks, griebis šitą

krepšį, ir nežinia, kas toliau bus...

Apgrabiniojimas, atrodė, tęsis per dvejis trejis

metelius...

Pagaliau nelabasis Čirka labai atsargiai traukia

iš po galvos krepšį, po truputį, iš lėto, delnu

prilaikydamas pakaušį...

Sutrikęs girdi, kaip raišas totorius pamažėliais

slūbčioja raiščioja virtuvėn.

Jonas atsitoki, atsileidžia. Nu matai, aciū Dievui,

pajėgė išbūti apsimetęs imigrusiu, išvėrė, kelmai žino

kaip. A-a, tie du baisieji saivalautojai ten dabar

tikrina, kas gero aksominiam krepšyje. Nieko ver-

tingo nerai, ničnieko, tik palaikius drabužius.

Nusivylė pasius, iširs, iš pykčio paklaiks keršyti...

Ten už sienelės tikrina aksominį krepšį tasai

„Vijau ginia vėlinį per lazdynus, nutvėręs

pakoriu“...

O jeigu tuoj įeina vienas su kirviu, antras su

peiliu? Ar su kilpa užmaiti ant kaklo...

Ir užgirsta Gedeono gaidžiai nusivylusį balsą:

— Tikrai bėglys, apsimetęs bajoru! Krepšys, ma-

tai, aksominis, su pasaga, poniškas, argi jo. Reikėjo

bemat išpašalvoninti.

— Tu pats gi įleidai.

— Apgavo, štai ir viskas. Iš kur galėjau žinoti, kad

pavogtam krepšy skarmalų prisikišęs?

— O gal koks algininkas karys, pamaniau. Aš irgi

sodinau už stalo, kaip poną. Ožio uodegą su stimburiu

tokiam esti, ne žuvį su midum.

— Nedovanosim benkartui, jėė!

— Palik, tegu šniuka iki gaidgystės, — susi-

rūpina totorius. — Nudobtum prieš gaidžiui pragys-

tant, vaidentųsi čia per istisus metus. Ko ne ko, bet vai-

duokliai aš bijau, išsikelčiau kitur, nepasilikčiau

dantimis kalenti, — Čirka prietaringas nekrikštas.

— Gerai, — sutinka Gedeonas. — Pargrįs su

grobiu vyrai, tada ji pažadinsim ir išklausim. Sukčius

kučiamas kažin ką amės ir meluos. Nebijok, nu-

kirsim jam galvą, nesivaidens, jėė!

— Ale iš to naudos — nė vėlinio nago, — piktai

Čirka.

— Tiek ar aniek, pamatysim, kai gulės ištardytas

ir nuogas. Dabar einu primigti. O tu pabudėk, iki vyrai

iš „naujzdo“ grįs.

Gedeonas išėjo, o virtuvėje liko už plaukų palubėje

pakarta tyla. Po vienu stogu ir tik už sienelės. Pakliu-

vai, paukšteliai!

Ne mirties čia belaukti, o ką nors daryti! Ir būtinai

ankščiau, negu tie plėšikai grįs. Kuo greičiausiai iš čia,

tik kaip ištrukti? Kaip kuo greičiau išsivaduoti? Kaip,

kaip?...

Tolei muš, kol užmuš! Joną Jaknavičių krėtė

drebuly.

Atsargiai, kad nebrakštelėtų, atsikėlė nuo suolo,

atsitūpė, apgrabiniojęs užčiuopė po šuke savo pinigėlių

mazgą ir vėl prisiršo tvirtai prie diržo. Neužmiršo

pasiminti dukatą, zlotą ir sidabrinukus.

Muš tave tolek, kolek užmuš, o ir galvelę nukirs,

idant nesivaidintum. Persižegnojo — nūnai jau

žūtbut!

Patyliukais statė kojas, nebežinojo kaip ir beiti...

Tik batai išdavikai kad gurgžda, ne jau dėl jų teks

galvelės netekti?.. Tai kaip įmanydamos atsargiau ir

lečiau stypčiojo...

Ir staiga kirtu ji totoriaus balsas, it baisi lazda:

— Tu nemiegi?

— Miegojau, kaipgi... Ale kad emė vidurius grežti...

— O tai kur dabar? — prisvyravo denyriapūdis

Čirka.

— Ant savo reikalo, jei nori žinot. Seną žuvį

pakišai, dabar lakstyt turėsiu, — Jonas persikreipęs,

persisukęs.

Sunkus, juodas, kudlotas totorius tyrė, pėrvėręs

nuožmiom akim...

Ir tarė medinkojis:

— Galėjai neėti.

— Žinojai, sukčiau, aš alkanas. Tą žuvį išmest

reikėjo. Dėl tavęs dabar neišturiu sopulių, — mindži-

kavo, nenustovėjo vietoje persikreipęs, persisukęs.

kelį. Sulaukęs vos 58 metų.

Čia rašantis per jo laidotu-

ves kalbėjo: „Ar mes pakanka-

mai įvertinom tą žmogų, kol jis

buvo gyvas, ar mes suprantame,

kiek daug su jo mirtimi neteko-

me, ar mes turime, kas jį pakėis-

tų? Atsakymas deja būtų ne“.

Apie Babrauską, kaip literatū-

ros puoselėtoją, kalbininką ir mo-

kytoja, reikėtų platesnio ir išsa-

mesnio rašinio, tiesiog studijos.

Ispūdžiai iš Jurgio Račkaus parodos Chicagoje

Šiuo metu M.K. Čiurlionio galerijoje, jaunimo centre, Chicagoje, vykstanti torontiečio Jurgio Račkaus dailės darbų paroda gali ne vienam atverti akis ta prasme, kad abstraktistinis menas nėra tik atsitiktinis pasitaikymas spalvomis, o sunkus kūrybinis galinėjimasis su forma, spalva ir prasme giluma. Ir Jurgio Račkaus Chicagoje regima paroda nėra koks nors jauno dailininko eksperimentinis užsidegimas. Tai yra jau gana ilgą kūrybinį kelią nuėjusio tapytojo preciziškai išieškotos ir giliai pergyventos kūrybos rezultatas. Ir linija, ir spalva, ir forma čia tiesiogiai atliepia visai konkretų paveiklo pavadinimą, minėtų elementų santykį taikliai sujungiant kūrybiniame užmnyje į vienumą.

Dailės parodas lankantiems ši kartą bus taipgi naujiena paveikslai, atlikti aliuminio plokštėse, dažus ne vien užtepant, bet tam tikru procesu įlydant į patį metalą. Tai kone "keramikinė" tapyba, panaikinti ne tik dažo paviršiaus rupumą, bet ir išgaunanti visai kitokį dažo efektą, nerandamą nei aliejinėje, nei akvarelinėje, nei kitokios technikos tapyboje.

Šiuose aliuminio plokščių darbuose Jurgio Račkaus abstraktas ir tampa savo formomis labiausiai konkretus. Tai gemoetriinių figūrų ir kono kosminių perspektyvų santykiai. Vienur jie išsakomi elementu tvarkinga ramybe, kaip "Elements, Nr. 10,

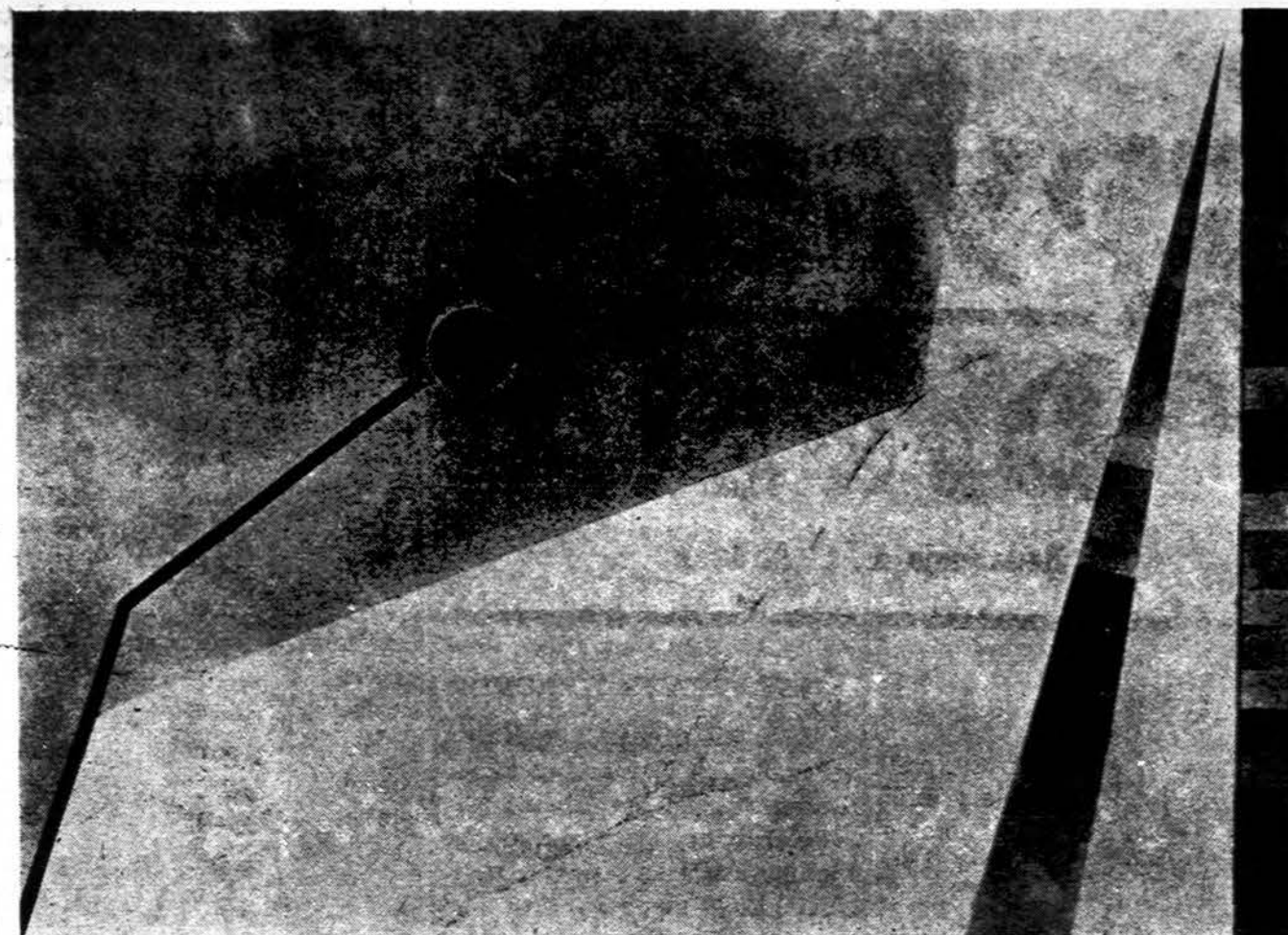
"Sun and reflection", Nr. 14 ir kt., kitur viskas sprogtas kone atomine dinamika, kaip The vertical trip, Nr. 13, dar kitur atveria tiesiog Čiurlioniškas kosmoso perspektyvas, kaip paveiksle "Another dimension, Nr. 9 ir čia pat vėl grįžta į subtilią, auksu raibuliuojančią rytietišką miniatiūrą "Oriental image", Nr. 18. Paveikslų pavadinimai nėra prisegti vien dėl to, kad būtų bet koks vardas. Jie taikliai atliepia paveiklo turinį bei jame paslėptą dailininko idėją, išreikštą konkrečiu objektu ar forma. Štai paveikslas, pavadintas "Magnetic force", Nr. 8. Ir kaip ta jėga taikliai išakyla tuo beveik be atramos erdvėje pakibusiu pilnaviduriu apskritimu.

Lygiai Jurgis Račkus yra įdomus ir savo akvarelėmis bei litografijomis. Akvareliniai dailininko abstraktai rodo labai subtilių dažų liejimą, įsikūnijantį impresionizmo klasikinėmis atšvaitėmis, kaip, sakysim, puiakame darbe "Summer impressions", Nr. 23. Kitur gi juodo stipraus potėpio dinamika atsišaukia tvirta ekspresionizmo drąsa.

Litografinius parodos darbus savotiškai įdomus yra "Zemės ir dangaus" ciklas. Tai keituriolika spalvotų litografijų, kuriomis dailininkas sprendžia žemės ir dangaus santykio ir jų egzistencinio gilumo mįslę. Žiūrovas, priešais šį ciklą atsistojęs, galės labai plačiai atverti savo

interpretacijos vartus, ieškodamas čia ir grynai biologinės raidos, o taipgi ir filosofinio mąstymo slinkties. Gal net prisimins ar tik savo šaknimis nepanašų M. K. Čiurlionio beveik tiek pat pavėkslų (13) ciklą "Pasaulio sukūrimą". Čiurlionis jį pradėjo su Rexo ištartu "Tebūnie" ir chaosu, o baigė su minties atsiradimo simboliu — žaizdu. Račkus savo "Zemės ir dangaus" ciklą taipgi pradeda juodojo erdvės virptelėjusia balta linija, o baigia tobuliausios geometrinės formos įvaizdžiu — apskritimu, kuriame sutelpa visa, kas buvo užgripta ankstesniuose ciklo paveikluose.

Jau apsiečiai metų buvome įpratę M.K. Čiurlionio galerijoje vasario mėn. išvysti kuo nors ypatingesnę dailės parodą, tiesiogiai ar netiesiogiai siejamą su visomis brangia Vasario šešioliktosios švente. Bandyta ruošti bendrines, premijomis apdailintas, gal net ne visada save pateisinusias parodas. Ta pačia vasario mėnesio intencija buvo surengta ir puičiai individualių gerųjų mūsų dailininkų parodų. Šiomet jau beveik buvo nuogastauta, kad nieko panašaus gali ir nebūti. Tačiau, ačiū Dievui, dar taip neįvyko. Galerijos vadovybės iš Kanados atkviestas Jurgis Račkus dailės mėgėjams vėl vasario mėnesio padarė kūrybingo meno šventę. Parodą dar galima lankyti šį šeštadienį ir sekmadienį. k. brd.

Jurgis Račkus

Magnetinė jėga (tapyba aliuminyje)

Nauji leidiniai

• **AIDAI**, 1979 m. sausio mėn., Nr. 1. Mėnesinis kultūros žurnalas. Redaguoja dr. Juozas Girmius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Literatūros, apžvalgų ir techninis redaktorius — dr. Leonardas Andriekus, O.F.M., Kennebunkport, Maine, 04046. Žurnalą leidžia Lietuvių pranciškonai. Administruoja Benvenutas Ramanauskas, O.F.M., 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Žurnalo metinė prenumerata — 15 dol.

Naujų metų pirmasis žurnalo numeris pradeda stambiu pluoštu (4 puslapiai) Alfonso Nykos Niliūno eilėraščių. Tai vis švieži, rašyti 1973 - 1978 metų laikotarpyje. Eilėraščiai liudija poetą šiandieninę kryptį ir labai kondensuotus, gana trumpus, žodžių ir formos prasme labai hermetiškus, giliaprasmius eilėraščių. Štai pluošto paskutinytis:

MOKINYS

Aš vis dar tebeieškau rakto
Lašo ir almens
Kalbai, paukščių tylai
Tartaro alkanyuose,
Mirusio balandžio
Nuobodulio žaidžiai iširuoti,
Kaip tasyk Kartaginoje,
Kaip tasyk Vilniuje.

Aš vis tebesimokau
Savo paties istorijos iš niekad
Neparašytos knygos,
Kurios lapus
Kazėnkas ciniškai plėšo
Iš pabaigos.

Turiu skubėti,
Nors visko ir nesužinosiu.

Eilėraščių puslapiu iliustruoti dar pokario Vokietijos dienų A. Nykos - Niliūno portretu, pieštu V. Simankevičiaus. Reto grakštumo linija liudija, kokio talento piešėjas buvo Simankevičius, de ja — "užsikąs" kažkur Australijoje.

Baigiamas ir šurpiai graudus Romualdo Lukošio dokumentinis raštas apie moralinį ir fizinį rašytojų terorą pirmajame pokario dešimtmetyje Lietuvoje. Antanas Macina tešia toliau pokalbį su jaunaisiais, šį kartą plačiau sustodamas prie kalbinių problemų.

Tačiau daugiausia žurnalo puslapių pašvęsta 1978 metų visokios veiktos bei kūrybos apžvalgai, nepasirašytai, bet tikriausiai parengtai paties redaktoriaus. Tai visoje mūsų periodikoje savo platumu ir faktų pasvėrimu vienintelė tokia apžvalga. Apžvalgos autorius, kruopščiai suregistravęs praėjusių metų mūsų visuomeninio ir šakoto kūrybinio darbo barus, raštą baigia išidėmėtomis išvadomis:

"Jeigu nenorime tęsti gėdingo savęs pačių edimo ir artinti mūsų čia, išievojio, išblėsimo, egzaltuotą draskymąsi reikia pakeisti blaiviu mąstymu. Kylančius klausimus reikia ramiai svarstyti, o ne leisti "priešų" isterišką puolimą, o paskui dejuoti, kad patys yra niekinami. Bend-

ram darbui reikia susitarti, o tai galima, tik nelaikant aklo užsispyrimo "tiesia linija", "principingumu".

Ypač reikia, kad mažiau budėtume prie kitų, o atviriau pažvelgtume į save pačius. Nieko nėra pigesnio, bet užtat ir tuštesnio, kaip tas liežuvinis patriotizmas, kuris reiškiamas tik kitų teismu... Reikia į save pačius pažvelgti — ne tik viešumoje, bet ir savo pačių šeimoje. Pažiūrėti į veidrodį — tai pažūrėti į savo vaikus. Kiek buvo rūpinamasi jų lietuvišku auklėjimu, o ne tik viskam pateisinimui ieškoma "aplinkoje"? Kiek buvo vaikuose diegiamas idealistinis nusiteikimas, kad užaugę jie nepasikęstų tik karjeroje ir "gerame gyvenime" šalia lietuviškojo gyvenimo. Dėl tų kaltės, dėl jų tamsumo prarandami vaikai. Jeigu nenorime "tiesia linija" žengti į sutam, gresiančias kiekvienai emigracijai, turime visi suprasti, kad ne laikas dabar kelti savo tarpe "pekla", stumiančią mūsų jaunimą nuo mūsų. Laikas suvokti, kad be žmogiško šviesumo negali būti ir lietuviško šviesumo".

Apžvalginėje žurnalo dalyje minima dailininko Adomo Varnos 100 metų sukaktis (Mikalojus Leikis), žvelgiama į prel. Joną Kučingį jo 70 metų proga (L. Andriekus), aptariamas "Aidams" paremti koncertas Chicagoje (Algis Šimkus).

Naujų knygų vertinimuose ypač išskirtina dviguba Ivinskio ir Avizonio pastarųjų knygų recenzija, parašyta jaunojo mūsų istoriko Sauliaus A. Girmiaus.

Lietuvių liaudies meno programos amerikiečių institucijoje

Chicagoje susiorganizavo privati institucija, pasivadinsi The Folk Arts Program of Urban Gateways, kuri nori išplėsti lietuvių tautų liaudies meno pažinimą ir mokymąsi. Tos institucijos adresas: Urban Gateways, 205 W. Wacker Drive, Suite 1600, Chicago, Ill. 60606, telefonas (312) 641 - 1103.

Tai švietimo įstaiga, kurios veikimas apima šešis Chicago metropolinės srities apskritys. Gavusi valdinę Illinois Arts Council paramą, ši institucija stengiasi propaguoti įvairių tautų kultūras, nes vertybės, su etninėmis grupėmis susijusios socialinės ir kalbos studijos, net ir fizinį auklėjimą. Savo liaudies menų programoje siūlo airių liaudies muzikos grupę, Apalačų kalnų šokėjų grupę, amerikiečių liaudies muzikos ratelius, indėnų programas, meksikiečių liaudies meną.

Tas programą ypač gali užsakyti pradžios ir aukštesnės mokyklos. Kaina svyruoja nuo 55 dol. dienai iki 150 dol., ypač jei prog-

rama susideda iš trijų atvejų po 1,5 val.

Į siūlomą liaudies meno pamokų programą įtraukti ir lietuvių liaudies audiniai. Juos dėstyti pakviesta Aldona Veselkienė, kuri garsinimo lape aptaria kaip aktyviai liaudies meno kūrėją, kuri audžia kostiumus, juostas, lininius audinius lietuvių liaudies meno motyvais. Ji sugeba audimą demonstruoti mažoms juosmetinėms staklėmis, uždedamomis ant stalo. Ji parodo lietuvių liaudies meno puošmenų įvairius: tulpes, geometrinės figūras, augalų siluetus. Demonstruojant, kai studentai audžia, p. Veselkienė papasakoja apie Lietuvos praeitį, lietuvių tautos tradicijas tėvynėje ir išievojioje. Šitai A. Veselkienės vykdomą lietuvių liaudies meno kūrimą aptaria Urban Gateways.

Galima džiaugtis, kad lietuvių liaudies menas susilaukė tokio išskirtinio dėmesio amerikiečių kultūrinio ugdymo institucijose (J. Pr.)

Dieviškojo žodžio kenoze

(Atkelta iš 2 psl.)

sakojimas apie paralyžuotojo išgydymą subatos dieną (plg. p. 189), kaltinimai Kristui Sinedrijos posėdyje "Morkaus evangelijoje yra gana suraizgyti" (p. 217), Kristaus posakių rinkinys (plg. k 13,7 - 37) yra Morkaus supintas "be jokios ypatingos tvarkos" (p. 209). Nors pirmajame savo knygos tome kun. A. Rubšys nagrinėja tik Morkaus evangeliją, tačiau ir kitų evangelijų sklaidą antrajame tome nebus, be abejo, kitokia, ypač Jono evangelijos, kuris savo teologinį požiūrį yra pravedęs nuo ryškiausiai. (Bus daugiau)

Recenzento žvilgsnis į problemas ir jų svarstymo metodus liudija, jog esame sulaukę stiprios naujos plunksnos mūsų istorijos moksle. Antanas Mažiulis aptaria Jono Balio tautosakinį rinkinį "Lietuvių dainos Amerikoje" (il tomas). Kun. V. M. Cukuras vertina Prano Manelio veikalą "Kristus ir Eucharistija", o šešėlis O. Mikailaitė stabtelėja prie V. Mikailaitės Bogutaitės poezijos knygos "Po vasaros".

Žurnalo puslapiu išspindinti Adomo Varno, Viktoro Valzgaus ir Romualdo Lankausko dailės darbai ir šiaip nuotraukomis.

• ESAME JOSŲ TARPE

Leidinyje Nekaltai Pradėtosios Mergelės Marijos seserų vienuolijos 60 metų sukakties atminimui 1918-1978. Redaguojama Ona Mikailaitė. Leidinys iliustruotas, didesnio formato, 48 psl. Išleido Nekaltai Pradėtosios Marijos seserys, Putnam, Conn. 06260.

• KARYS, 1979 m. sausio mėn., Nr. 1. Pasaulio lietuvių karių - veteranų mėnesinis žurnalas. Redaguoja Zigmantas Raulinaitis. Administruoja Leonas Bileris. Metinė prenumerata — 11 dol. Redakcijos ir administracijos adrs.: Karys, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

Šis tas iš turinio: Prūsų parama mokrų ir pamarynų kovose (Z. Raulinaitis), Lietuvos karo mokyklos pirmąjį laidą (Mjr. Juozas Černušas), Lietuvių Rusijos pilietinio karo stikuriose (O. Urbonas), dūdamas ištrauka iš "Lietuvių Lėvijos kronikos" — Lietuvių žygis į Estiją 1218 m. (V. T. A. Tyruolis), plati šaulių bei ramovėnų veiklos kronika, Karinės žinios ir k.

AUDRIAUS PLIOPLO DARBAI SOSTINĖS GALERIJOSJE

Washington, D. C. dailės galerijoje "Local 1734" nuo kovo 2 d. iki balandžio 2 d. bus išstatyti ir Washingtone gyvenančio dailininko (o taipgi ir medicinos daktaro) Audriaus Plioplio darbai. Bendrinė amerikiečių dailininkų paroda minėtoje galerijoje yra pavadinta "Copy Art, D. C.". Galerijos adresas 1734 Connecticut Ave., N. W. Prisimindami, kad jau ankstesnėse sostinės parodose Audriaus Plioplio darbai buvo palankiai įvertinti Washingtono spaudos meno puslapiuose.

MIRO CHICAGOS MENO INSTITUTE

Chicago Mėno institutas įsigijo ispanų surrealistų dail. Joan Miro paveikslą "Žibalo lempa". Paveikslas laikomas vienu iš vertingiausių mūsų XX amžiaus kolekcijoje.

Elenos Kepalaitės skulptūros New Yorko galerijoje

Skulptorė Elena Kepalaitė yra laimėjusi ne vieną premiją bendrose amerikiečių parodose. Vasario 3 — 22 d. ji pasirodė su savo paskutiniaisiais darbais Phoenix galerijoje New Yorke. Asmeninėje parodoje išstatyta 16 bronzos modelių, sumažinto dydžio skulptūrų.

Erdvioje galerijoje tinkamai apšviestus darbus galima žiūrovui išsamiai išjausti. Iš pirmo žvilgsnio skulptūros atrodo kaip darbo įrankiai, padaryti labai įgudusių rankų ir skirti atitinkamiems uždaviniams vykdyti. Juose slypi jėga, neišnaudota energija, jie visi skirti sunkiai suvokiamiems žemiškiems ir nežemiškiems darbams atlikti. Tai daugiausia geometrininių formų deriniai. Kituose darbuose sugestijuojamos architektūrinės konstrukcijos. Kepalaitė taip pat jungia organiškas formas su geometrinėmis, tuose kontrastuose bandydama išryškinti esmines savybes.

Vien pažvelgus į skulptūrų pavadinimus, galima nufantasti Kepalaitės intencijas: arka, paminklas, piramidė, apskritimas, erdvės valtis, bokštas, skrydis, banga ir t. t. Šie darbai yra simboliai, kurie pažadina žiūrovo vaizduotę ir verčia jį svarstyti žmogaus vertę laiko ir erdvės perspektyvoje. Pavadinimais skulptorė nukreipia žiūrovo mintis į norimą kryptį, nes metale išgautos abstrakcijos nėra lengvai suvokiamos.

Didžia dalimi savo darbų Kepalaitė siekia tyčiausios formos ir savo trijų dimensijų konstrukcijas taip išstobulinti, kad lieka tik minimalus medžiagos kiekis. Kitaip sakant, ji bando savo idėjas išreikšti šiomis priemonėmis. Pavyzdžiui, jos darbas "Banga" yra tik kelis kartus sulenkintas vamzdis, kuriuo išreiškiamas bangos lūžis.

Daugelis Kepalaitės skulptūrų neturi pastovų, nėra "išstatyti" objektai, bet lyg atrasti daiktai, ką ir atskleidžia jos skulptūra, pavadinta "Rastas objektas". Tai yra grublėtas skritulys, su apvalia skyde centre, kuris atrodo lyg

primityvaus žmogaus naudotas įrankis, išgulėjęs žemėje tūkstančius metų, laiko apnaikintas, pažiūvęs. Atrodo, kad menininkė bando savo darbais simbolizuoti žmogaus civilizaciją nuo priešistorės iki erdvės apvaldymo laiko. Kitas jos darbas "Austral", sakytum, tarp žvaigždžių skridęs, akimui nublizgantis. Tik arčiau pažvelgus, vietomis išžiūrimas lyg laiko ir gamtos jėgų nugairintas paviršius, liudijantis ir tos rafinuotos civilizacijos mirtinumą.

Savo kūrybinėm formom išreikšti Kepalaitė naudoja tradicinę skulptūros medžiagą — bronzą. Ji tas formas išgauna paprasto vaško liejinimo metodu. Rūgštis paveiktas bronzos paviršius duoda kūriniui spalvinio elemento. Šitai išbaigdamas skulptūrinį paviršius, Kepalaitė įneša dar vieną plastinę dimensiją, būtent, — spalvą ir šėšlį. Jos metalo darbai turi įvairią patinę

juodą, žalsvą, rusvą ir auksinę.

Elenos Kepalaitės skulptūros yra išsivystę iš ankstesnės parodos matytų jos piešinių. Su paskutiniaisiais darbais ji tešia geometrininių formų tyrinėjimą, kartu suteikdama joms filosofinį turinį. Tai skulptorės šeštoji paroda Phoenix galerijoje.

Rima Cerkeliūnienė

Šalia Ivinskio ir Avizonis

Praėjusio šeštadienio Draugo kultūrinio priedo Kertinėje parašė, minint praėjusiais metais išleistą mokslo knygą, šalia prof. Zenono Ivinskio išliko prof. Konstantino Avizonio pavarde. Jo 1978 metais išėjus jau pominčinis Rinkinių raštų II tomas taipgi yra vienas iš didžiųjų indėlių 1978 metų mūsų istorijos veikalų aruodą. Minėtas K. Avizonio raštų tomas kultūriname priede buvo aptartas dr. J. Jakšto praėjusių metų liepos mėn. 1 d. laidoje, o dabar "Aidu" žurnalo šių metų sausio mėn. numeryje Avizonio raštų antrąjį tomą redcenzuoja Saulius Girmius.

Elena Kepalaitė

Rastas objektas (bronzos, 1978, mstr. Sarah Wella)